

ПЕРЕКЛАДАЧ ЯК ПОСЕРЕДНИК У МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Цюга В. В.

гр. ФІЛ-22-1

*Івано-франківський національний університет нафти й газу
Наук. керівник – к.філол.н., доцент Гурмак Ю. М.*

«Translation is not a matter of words only; it is a matter of making intelligible a whole culture» [3].

Переклад – це унікальний вид діяльності людини, який передбачає подолання бар'єрів у людському спілкуванні, що пов'язані з мовним розмаїттям і є надзвичайно вагомим для успішної людської комунікації. Його головна мета – відтворення та подальше передавання інформації різними мовами, використовуючи слова, які матимуть зміст для слухача. І перекладач як посередник повинен проаналізувавши зміст, який закладений у тексті, передати його засобами відповідної мови, спираючись на різні чинники та факти. На думку, індійського письменника та перекладача Біджая Кумара Даша, «перекладач – це читач, тлумач і творець одночасно» [1].

Відомо, що в усі часи існування людства була потреба у перекладі, який несе у собі дуже важливу цивілізаційну місію. Він уможлиблює спілкування між народами та країнами, ознайомлює з різними культурами та створює умови за яких можливе поширення знань по всьому світу. Американський літературознавець і філософ Джордж Стейнер зазначив: «Без перекладу ми б жили в провінціях, які межують з мовчанням» [1].

Часто переклад вважають чимось примітивним, тим, що не вимагає додаткових розумових здібностей. Проте навіть аби перекласти звичайнісіньке побутове речення, варто замислитись. На приклад, таке речення як «Am späten Nachmittag mache meine Hausaufgaben» доцільніше буде перекласти українською як «Рано ввечері (я) роблю домашнє завдання», аніж «Пізно в другій половині дня (я) роблю домашнє завдання». Хоч і в голові німця слово “der Nachmittag” звучатиме максимально природно, адже це буденне для нього уявлення, що позначає час після обіду, в той час українець скоріш за все, заплутається. Тому важливо володіти екстралінгвальними знаннями, які точно стануть у нагоді. Це пов'язано з тим, що переклад неминуче відбувається принаймні з двома мовами й двома культурними традиціями [4, с. 200]. Тому для гармонійного перекладу необхідним є першочергове вивчення особливостей та історії певної культури, опісля чого можливим стає подальше синтезування словесного матеріалу, який, не втрачаючи своєї цінності, зможе передати закодоване повідомлення.

Основна вимога, яку ставлять перед фахівцем при перекладі, – досягнути максимальної еквівалентності до оригіналу. На жаль, часто це завдання ускладнюється наявністю певних розбіжностей. Проблема репродукції тексту пов'язана з міжкультурною асиметрією, яка зумовлена належністю сторін до різних лінгвокультурних середовищ. Відмінності, які виникли в результаті цього явища, передбачають конвертування тексту відповідно до мовленнєвого фонду адресата, зважаючи на особливості моделювання картини світу чи кодування вербальних та невербальних жестів. Варто зазначити, що передавання тексту між культурами, які споріднені, не стане таким заплутаним, адже споріднені культури мають схожі мовні фонди завдяки аналогічному культурному досвіду та його класифікації у мовних категоріях [2, с. 6]. Ефективним способом досягнення перекладацької еквівалентності

за умови відсутності прямих семантичних чи синтаксичних аналогів є перекладацькі трансформації, котрі в свою чергу, уможливають формування цілісної думки [4, с. 257].

Проблема перекладацьких трансформацій традиційно викликає неабиякий інтерес серед науковців-лінгвістів, як і закордонних, так і вітчизняних. Без сумніву, не можна оминати увагою таких українських корифеїв перекладознавства як: Роксолану Зорівчак, В'ячеслава Карабана, Тараса Кияка, Ладус Коломієць, Віктора Коптілова, Ілька Корунця, Марину Новикову, Віталія Радчука та Олександра Фінкеля.

Проте, не зважаючи на існування десятків тисяч напрацювань на цю тему, вчені досі не дійшли до одностайності у дефініції цього терміна. Хоча окреслити основні типи перекладацьких трансформацій для подолання міжкультурних непорозумінь їм таки вдалося: до прикладу, науковець-лінгвіст Малколм Гарві у своїй праці «A beginner's course in legal translation: the case of culture-bound terms» запропонував такі чотири методи:

1. Функціональна еквівалентність, що означає використання референта в культурі мови-мети, чия функція схожа до референта мови-джерела. Як сам Гарві зазначає, перекладачі мають дві діаметрально протилежні думки: одні вважають метод «ідеальним способом перекладу», а інші – що він лише пускає туман в очі.

2. Лінгвістична еквівалентність передбачає дослівний переклад (слово в слово).

3. Запозичення, чи відтворення, або за необхідності, транслітерація оригінального терміну.

4. Описовий переклад використовується для передачі значення, використовуючи загальнозжиті слова. Такий метод доречний, коли дослівний переклад повністю не передає значення, а для унеможливлення двозначності часто додається оригінальний текст [5].

Користуючись вищенаведеними методами, переклад стає більш природним та близьким до першочергового змісту, який закладений в оригіналі.

Отож, ефективність міжкультурної комунікації підвищується за наявності третьої сторони, яка розумітиме обох мовців у всіх аспектах та матиме змогу викласти їхню думку словами, для них притаманними. Варто звернути увагу на те, що відповідальний перекладач, як посередник, повинен приділяти увагу всесторонньому розвитку для повноти своїх знань.

Література:

1. Афоризми про переклад і перекладачів URL: <http://chumova.com>
2. Лінгвістика. Лінгвокультурологія : Міжкультурна й міжмовна комунікація: проблеми, питання, вирішення [колективна монографія] / За заг. ред. проф. Ю. О. Шепеля. Дніпро : Акцент ПП, 2018. Т. 12. Частина 2. 336 с.
3. GoodReads : веб-сайт URL: <https://www.goodreads.com/quotes/3211247-translation-is-not-a-matter-of-words-only-it-is>
4. Venuti L. *The Translation Studies Reader*. London: Routledge, 2000. 539p.
5. Malcolm Harvey *A beginner's course in legal translation: the case of culture-bound terms* URL: <http://tradulex.com/Actes2000/harvey.pdf>